

Problematyka badawcza miast jest bardzo ważna i niezwykle aktualna, ponieważ Ziemia stała się planetą miast, a urbanizacja to jeden z najbardziej widocznych procesów obejmujących współczesną cywilizację. Obserwuje się zarówno jej skutki pozytywne, jak i negatywne, np. nadmierny wzrost aglomeracji miejskich, megalopolis. Ma ona duży wpływ na dynamikę i strukturę społeczną oraz na warunki życia ludności. Charakter urbanizacji jest odbiciem stosunków społeczno-ekonomicznych i politycznych, w jakich ona zachodzi.

Jej niekontrolowany przebieg w niektórych krajach (zwłaszcza rozwijających się) pogłębia rozbieżności społeczne.

Celem niniejszej pracy jest zapoznanie czytelnika z tematyką światowej urbanizacji, w której opisano:

- ▶ różnice w jej poziomie w różnych częściach naszego globu;
- ▶ odmienności procesu i przejawów urbanizacji, jej fenomenu;
- ▶ potęgę miast w procesach integracyjnych, globalizacyjnych, megalopolizacji świata;
- ▶ miastocentryczny model gospodarki światowej;
- ▶ pozytywne i negatywne przejawy urbanizacji w różnych zakątkach naszego globu.

Analizę procesu urbanizacji autorka przeprowadziła na podstawie materiałów zebranych dla 214 państw świata. Zakres czasowy opracowania jest bardzo szeroki – obejmuje zarówno początki kształtowania się miast i koncentracji w nich ludności, jak i przedstawia przebieg procesu urbanizacji w chwili obecnej. Główny nacisk położono jednak na ostatnie 60 lat, kiedy urbanizacja przybrała wyraźnie na sile.

Książka jest przeznaczona dla wykładowców i studentów geografii, socjologii, urbanistyki, gospodarki przestrzennej, stosunków międzynarodowych i ekonomii.

Daniela Szymańska jest profesorem na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, kierownikiem Zakładu Studiów Miejskich i Rekreacji Instytutu Geografii UMK. Specjalizuje się w badaniach procesów i struktur osadnictwa miejskiego, zagadnień ludnościowych i metodologii geografii. Jest autorką licznych artykułów naukowych i popularnonaukowych, książek i ekspertyz społeczno-gospodarczych. Odbiła staże naukowe na uniwersytetach zagranicznych, m.in. półroczny staż w Leeds University, ponadto we Francji, w Berlinie, na Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie, w Irkucku, Jakucji, w krajach nadbałtyckich, Czechach, Kijowie, w krajach azjatyckich. Posiada znaczny dorobek dydaktyczny, wypromowała kilku doktorów i wielu magistrów (geografii i socjologii). Prowadzi wymianę naukową (pracowników i studentów) z uniwersytetami w Paryżu, Orleanie, Trieście, Dreźnie, Amsterdamie, Porto, Madrycie, Kłajpedzie, Wilnie, Moskwie, Ostrawie. Jej hobby to geografia, podróże, sport i muzyka jazzowa.

www.pwn.pl

Spis treści

1. WSTĘP	7
2. POWSTANIE I ROZWÓJ MIAST	10
2.1. Definicja miasta – złożoność zagadnienia	10
2.2. Powstanie i rozwój miast	24
2.3. Koncentracja ludności w miastach	32
3. FENOMEN URBANIZACJI	37
3.1. Pojęcie urbanizacji, jej złożoność i wieloaspektowy wymiar	37
3.2. Zurbanizowanie świata – ujęcie globalne i kontynentalne	49
3.3. Urbanizacja – jej wielomiejski i wielkomiejski charakter	96
3.4. Znaczenie nowych miast w światowej urbanizacji	105
3.5. Przebieg urbanizacji w wybranych krajach świata: Polsce, Rosji, Japonii i Brazylii	121
3.5.1. Niektóre zagadnienia urbanizacji w Polsce w drugiej połowie XX i na początku XXI w.	121
3.5.2. Wybrane zagadnienia urbanizacji w Rosji	142
3.5.3. Przebieg urbanizacji w Japonii	166
3.5.4. Cechy charakterystyczne urbanizacji w Brazylii	189
4. ZIEMIA – PLANETA WIELKICH MIAST	200
4.1. Koncentracja ludności w dużych miastach	200
4.2. Proces megapolizacji i ważniejsze megalopolis świata	233
4.3. Wielkie miasta świata i ich znaczenie w procesach globalizacji i integracji	243
4.4. Miasta światowe. Miastocentryczny model gospodarki światowej	264
4.5. Zróżnicowanie miast na podstawie wskaźnika rozwoju miasta (<i>City Development Index</i>)	307
5. PROBLEMY I KONSEKWENCJE URBANIZACJI (NEGATYWNE I POZYTYWNE)	321
5.1. Zagrożenia wynikające z nadmiernej urbanizacji i problemy wielkich miast	321
5.2. Rozwiązywanie problemów wielkich miast na przykładzie Kurytyby	349
Aneks	358
Literatura	362
Indeks rzeczowy	387